Struven ketju

Oravivuoren kolmiomittauspiste – UNESCO:n maailmanperintökohde Korpilahdella

Alkuperäinen nimi: Puolakka

Sijainti: 61° 55' 36'' pohjoista leveyttä ja 25° 32' 01'' itäistä pituutta

Korkeus merenpinnasta: 193 metriä

Perustettu ja mitattu vuonna 1834

1. luokan kolmiopiste mitattu vuonna 1930

Liitettiin eurooppalaiseen ETRS89-koordinaattijärjestelmään vuonna 1996

UNESCO:n maailmanperintökohteeksi vuonna 2005

Näkymä kolmiomittaustornista koilliseen Päijänteen Mustanselälle.

Teksti: Matti Hyvärinen
Lähteet: Maanmittauslaitos, Struve-komissio ja Korpilahti-lehti
Kuvat ja taitto: Juha Hyvärinen

Julkaisija: Maailmanperinnöstä voimaa paikallisiin palveluihin -hanke 2017
www.struve.fi

maaseuturahasto
LEADER JyväsRiihi
LEADER Vesuri-ryhmä
HUMAK HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Jyväskylän Korpilahdella Oravivuoren huipulla sijaitsee yksi kuudesta Unescon maailmanperintökohteena suojellusta Struven ketjun pisteestä Suomessa. Struven ketju on Mustaltamereltä Pohjoiselle jäämerelle ulottuva 2820 km pitkä mittausketju, jolla 1800-luvulla selvitettiin maapallon muotoa. Ketjun tarkat kolmio- ja tähtimittaukseen perustuvat tulokset antoivat hyvän perustan myös myöhemmälle, erityisesti sotilaskäyttöön tarvittavalle kartoitukselle.

Nimensä ketju on saanut saksalaissyntyisen tähtitieteilijän, Tarton tähtitornin silloisen johtajan, Friedrich George Wilhelm Struven mukaan. Struven kolmiomittausketju mitattiin 265:n pisteen kautta vuosina 1816-1855 Ukrainan Izmailiasta Norjan Hammerfestiin. Suomeen mitattiin 83 pistettä, joista nykyisen Keski-Suomen maakunnan alueelle 13.

Ketju kulkee kaikkiaan kymmenen valtion alueella ja suojeltuja mittauspisteitä on yhteensä 34. Norja (4 suojeltua pistettä), Ruotsi (4), Suomi (6), Venäjä (2), Viro (3), Latvia (2), Liettua (3), Valko-Venäjä (5), Moldova (1), Ukraina (4). Maat ovat tehneet yhteistyötä ketjun pisteiden kunnostamiseksi vuodesta 1993 lähtien.

Ketju otettiin Unescon maailmanperintöluetteloon vuonna 2005. Muut Suomen pisteet ovat Mustaviiri, Porlammi, Alatornion kirkko, Aavasaksa ja Stuorrahanoaivi.

Oravivuoren huipulla sijaitseva piste, *Puolakka*, mitattiin vuonna 1834 ja merkittiin poralla kallioon. Mittaajina toimivat suomalaiset upseerit, Tarton yliopistossa maanmittausoppinsa saaneet Karl Melan ja Laukaassa syntynyt Jacob Oberg. Geodeettinen laitos mittasi Oravivuorelle ensimmäisen luokan kolmiopisteen vuonna 1930 vain 43 senttimetrin päähän Struven alkuperäisestä pisteestä.

Maanmittauslaitoksella on ollut Oravivuorella useita kolmiomittaustorneja, joista viimeisin oli käytössä 1980-luvulle saakka. Sen jälkeen GPS-satelliittimittaukset syrjäyttivät kolmiomittaukset. Vuosina 1969–1987 paikalla oli myös Geodeettisen laitoksen tähtimittausasema.

Nykyinen Oravivuoren kolmiomittaustorni rakennettiin vuonna 1997 Maanmittauslaitoksen ja Geodeettisen laitoksen toimesta muistoksi alueen merkityksestä Suomen kartoitukselle. Torni luovutettiin Korpilahden kunnalle juhlallisin menoin 13.6.1997. Tornin alkuperäisten tikkaiden tilalle rakennettiin turvallisemmat portaat kesällä 2011 ja huipulle johtavia pitkospuita kunnostettiin kesällä 2012.

Korpilahden satamasta Oravivuoren juurelle on maanteitse matkaa 14 km. Likimain saman verran matkaa kertyy myös vesitse. Kävelymatkaa polkua pitkin huipulle on kilometrin verran.

Struven mittauspiste Oravivuorella.

Päijänteeltä Oravivuoren profiili erottuu hyvin. Huipulla ollutta tornia on aikanaan käytetty myös maamerkkinä tultaessa vesitse Puolakalle.

Vanhan Korpilahden Kotiseutuyhdistys järjestää opastettuja käyntejä Oravivuorelle. Lisätietoja:

Matti Hyvärinen p. 0400327613, matti.hyvarinen@innoverkko.com

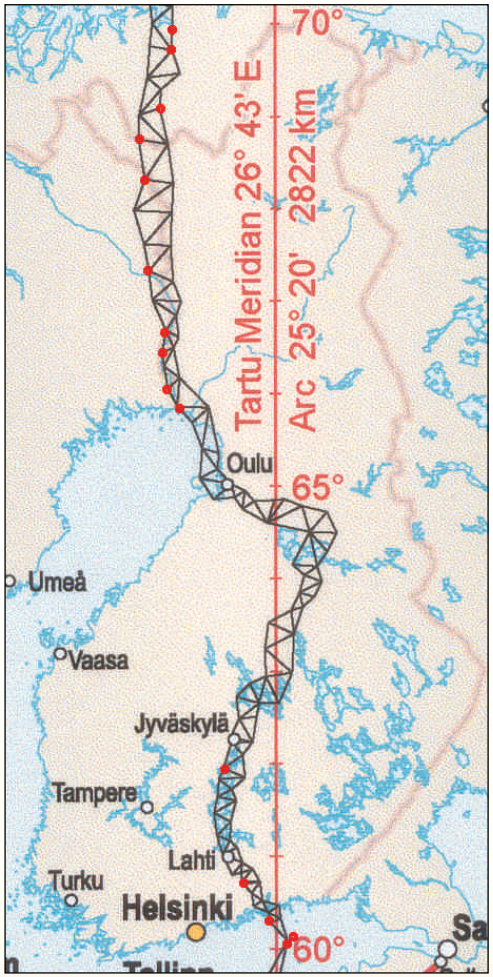

Struven ketjun kulku Suomessa. Kartta: Maanmittauslaitos.